

PARTICIPATIE IN DUURZAME ENERGIE

Gemeente Zeewolde

December 2016

COLOFON

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
020-3330670

Rapportnummer

2017/27

Datum

Februari 2017

Opdrachtgever

Gemeente Zeewolde

Auteurs:

Davinia Wilson

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

INLEIDING

Aanleiding

Duurzame energie is belangrijk in Zeewolde. In het verleden zijn er 300 windmolens gebouwd door agrariërs. In het kader van het verkrijgen van meer draagvlak voor windenergie wordt gezocht naar mogelijkheden om bewoners en bedrijven in Zeewolde meer te betrekken bij ontwikkelingen op het gebied van zon en wind. Daarbij wordt met name gedacht aan vormen van financiële participatie. Naast financiële voordelen wordt ook bijgedragen aan een klimaatvriendelijker gemeente. De gemeente Zeewolde wil graag weten of haar bewoners interesse hebben in participatie in projecten op het gebied van zon en wind.

Het onderzoek is uitgevoerd in november 2016. Inwoners konden tussen 10 en 27 november de vragenlijst invullen.

Windenergie in Zeewolde

In de gemeente Zeewolde vinden op dit moment de voorbereidingen plaats voor de realisatie van Windpark Zeewolde. De bestaande 220 molens in het agrarische middengebied van vóór 2010 worden op termijn verwijderd en vervangen door 90 nieuwe, hogere molens. Alle inwoners krijgen de kans om mee te delen (participeren) in de opbrengst van deze nieuwe windmolens.

Zonne-energie in Zeewolde

Op de appartementencomplexen van Woonpalet, op het gemeentehuis en op sporthal De Horst van de gemeente Zeewolde worden volgend jaar zonnepanelen geplaatst. In alle gevallen wordt de mogelijkheid geboden aan bewoners en bedrijven om in deze projecten te participeren, onder meer door mee te delen in de opbrengst van deze panelen.

Respons

Voor dit onderzoek zijn alle 1.233 panelleden uitgenodigd. Bij 22 leden kon de uitnodiging niet bezorgd worden i.v.m. een volle mailbox of foutief e-mailadres, 1.211 panelleden hebben de uitnodiging uiteindelijk ontvangen. In totaal 519 leden namen deel aan het onderzoek. Dit is een respons van 43 procent, ruim voldoende om betrouwbare uitspraken te kunnen doen op gemeenteniveau

Analyse

Op de data is een weging toegepast naar leeftijd en geslacht. Dit betekent dat de verhoudingen naar leeftijd en geslacht zijn teruggebracht naar de werkelijk bestaande verhouding. Onder- en bovengemiddelde groepen worden dus opgehoogd en verlaagd. Op deze manier zijn de resultaten representatief voor de gehele gemeente Zeewolde. Indien de percentages niet optellen tot 100 procent, is dit het gevolg van afrondingsverschillen.

Het Zeewoldepanel

Het bestuur van de gemeente Zeewolde wil graag beter weten wat er onder de inwoners leeft en zet daarvoor regelmatig het digitaal burgerpanel in. Alle inwoners van Zeewolde (vanaf 16 jaar) mogen zich aanmelden voor het burgerpanel. Sinds de oprichting in 2012 is het Zeewoldepanel elf keer ondervraagd over een onderwerp dat speelt in de gemeente. Deze peiling is het twaalfde onderzoek waarvoor het panel is uitgenodigd.

ZONNE-ENERGIE IN ZEEWOLDE

Energierkening belangrijkste reden overweging zonne-energie

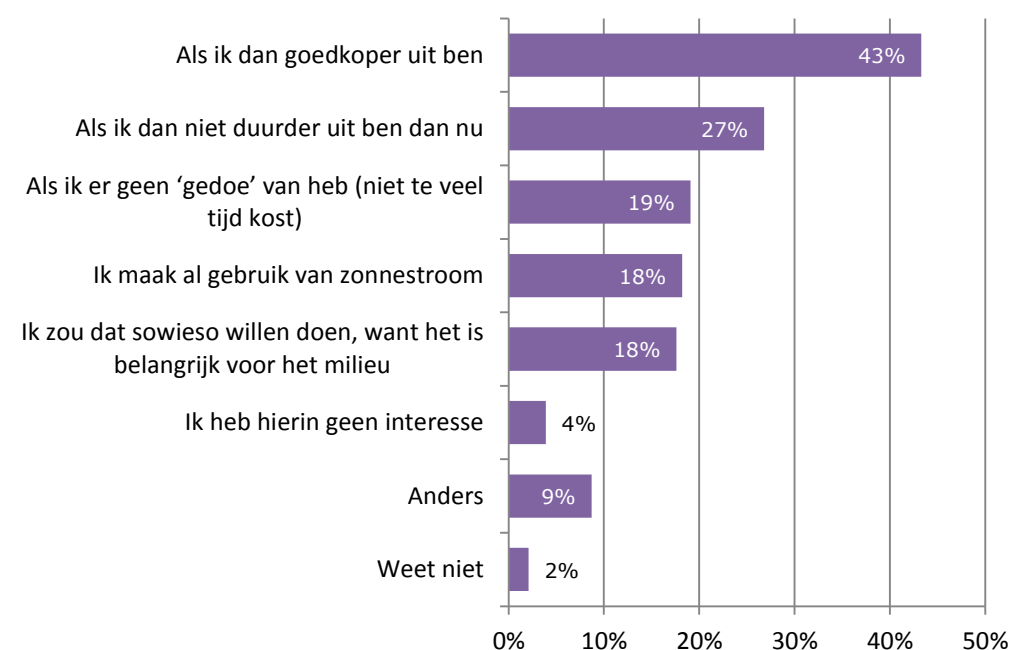
De energierekening is een belangrijke reden die in overweging wordt genomen bij het al dan niet gebruiken van zonne-energie. Ruim veertig procent van de respondenten (43%) geeft aan stroom van eigen zonnepanelen of van andere panelen in Zeewolde te willen gebruiken als zij dan goedkoper uit zijn dan nu. Ruim een kwart vindt het voldoende om niet duurder uit te zijn dan nu (27%). Eén op de vijf zou dergelijke stroom willen gebruiken als het niet teveel gedoe zou zijn om deze stroom af te nemen, 18 procent maakt al gebruik van zonnestroom of zou dat ongeacht de kosten of tijdsinvestering doen, omdat zij het milieu belangrijk vinden. Vier procent geeft aan geen interesse te hebben in het afnemen van zonne-energie.

Verschillen tussen diverse onderzoeksgroepen

- Respondenten met een huurwoning geven beduidend vaker aan dat zij zonne-energie zouden gebruiken als zij dan niet duurder uit zijn dan nu (42%) dan bewoners van een koopwoning (24%).
- Twintig procent van de respondenten met een koopwoning maakt al gebruik van zonne-energie, onder huurders is dit twee procent.
- 'Goedkoper uit zijn' is voor 31 procent van de 65-plussers reden om zonne-energie af te nemen, voor jongere respondenten is dat aandeel hoger.
- Respondenten jonger dan 65 jaar vinden het belangrijk om er 'geen gedoe' van te hebben, voor 65-plussers is dit minder vaak reden om geen zonne-energie af te nemen.

Figuur 1

Wanneer zou u stroom van zonnepanelen in Zeewolde gebruiken? (n=519)

Respondenten die geen interesse hebben:

- "Omdat de investering er pas na een aantal jaren uitkomt en wij dan wellicht hier niet meer wonen."
- "Ik heb zo mijn twijfels of het op mijn eigen dak voldoende opbrengt. Weegt het wel op tegen de kosten die gemaakt moeten worden?"
- "Terugverdienperiode ligt ver na mijn vermoedelijke levensverwachting."

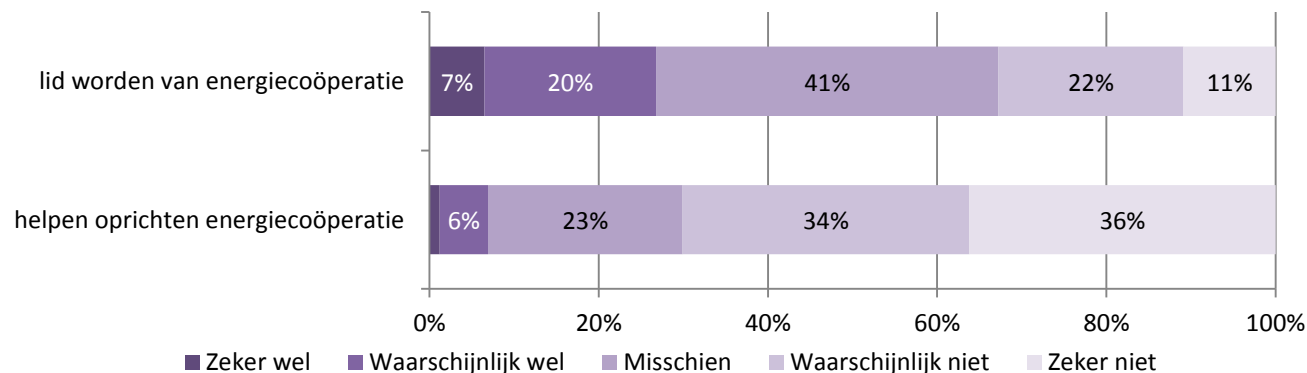
ENERGIECOÖPERATIE

Ruim een kwart wil lid worden van een energiecoöperatie

Ruim een kwart van de respondenten geeft aan (zeker) interesse te hebben om lid te worden van een energiecoöperatie (zie kader hiernaast). Veertig procent zou dit misschien wel willen, een derde heeft geen behoefte aan een dergelijk lidmaatschap. Het helpen oprichten van een energiecoöperatie mag op minder animo rekenen, hierin heeft slechts zeven procent van de respondenten interesse. Zeventig procent wil niet helpen met het oprichten van zo'n coöperatie, een kwart weet het (nog) niet.

Figuur 2

Zou u interesse hebben in het... (n=519)

Energiecoöperatie

Een energiecoöperatie is een initiatief van lokale bewoners, in dit geval dus Zeewoldenaren, die de handen ineen slaan en aan de slag gaan met duurzame energie. De leden kunnen een lening verstrekken aan de coöperatie, die met behulp daarvan een windturbine of zonnepanelen koopt. De opbrengst van de exploitatie van deze windturbine of zonnepanelen wordt jaarlijks als rente (meestal rond de 5%) aan de leners uitgekeerd en na een bepaalde periode ontvangt men het complete bedrag van hun lening terug. Lid worden van een energiecoöperatie kan dus, behalve goed voor het milieu, ook financieel voordelig zijn.

Respondenten over energiecoöperaties:

- "Ik betrek al groene stroom van Greenchoice, daarom iets minder interesse voor opwekken via coöperatie."
- "Ja, de vraag of er interesse is in het oprichten van een coöperatie is op z'n minst opmerkelijk, omdat er al zo'n coöperatie bestaat, namelijk Zeenergie. Gaat de gemeente concurrentie stimuleren op een gebied waar nog subsidie voor nodig is? Kan er niet beter samengewerkt worden?"
- "Jammer dat woonpalet haar huurders geen mogelijkheid geeft tot collectief plaatsen van zonnepanelen."

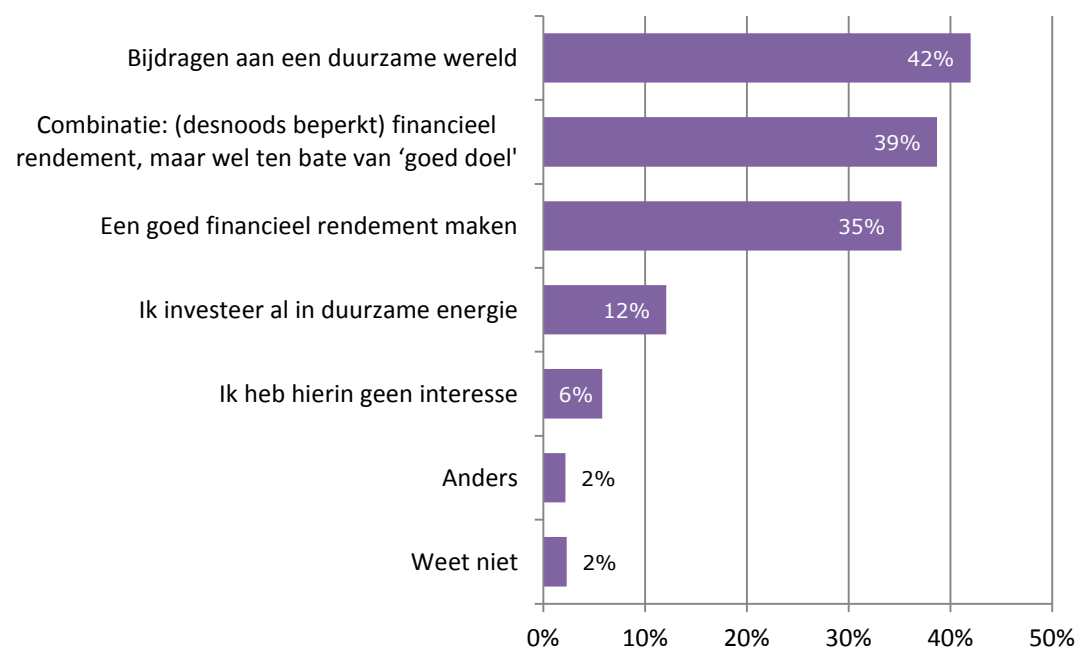
INVESTEREN DUURZAME ENERGIE

Investeren in duurzame energie vooral voor duurzame wereld

Het milieu blijkt een belangrijke reden te zijn om te investeren in projecten die duurzame energie produceren en leveren: voor 42 procent van de respondenten is het bijdragen aan een duurzame wereld de belangrijkste reden hiervoor, een kleine veertig procent zou zowel voor het goede doel als voor het (beperkte) financiële rendement willen investeren in dergelijke projecten. Voor ruim een derde (35%) is het financiële voordeel de belangrijkste reden. Eén op de acht respondenten geeft aan al in duurzame energie te investeren. Zes procent heeft geen interesse in een investering in duurzame energie.

Figuur 3

Belangrijkste redenen om te investeren in duurzame energieprojecten (n=519)

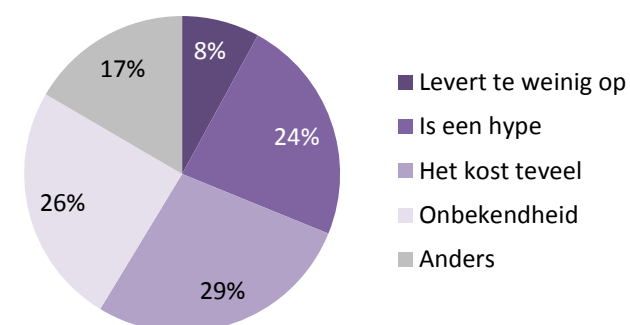

Hoge kosten en onbekendheid redenen om niet te investeren

Respondenten die geen interesse hebben in een investering in duurzame energie, hebben hier diverse redenen voor. Drie op de tien geeft aan geen interesse te hebben vanwege de kosten. 26 procent weet te weinig van investeren in duurzame energieprojecten, volgens 24 procent is duurzame energie vooral een hype. Zij geloven niet dat dit 'de wereld gaat redden'.

Figuur 4

Belangrijkste redenen om *niet* te investeren in duurzame energieprojecten (n=31)

Verschillen tussen diverse onderzoeksgroepen

- Vrouwen vinden bijdragen aan een duurzame wereld vaker belangrijk (47%) dan mannen (37%).
- Voor mannen is het maken van een goed financieel rendement de belangrijkste reden om te willen investeren in duurzame energieprojecten (43%).
- Respondenten met een koopwoning vinden financieel rendement vaker een belangrijke reden om in duurzame energie te investeren (37%) dan huurders (22%).

INVESTEREN DUURZAME ENERGIE

Meer interesse in obligaties dan investering coöperatie

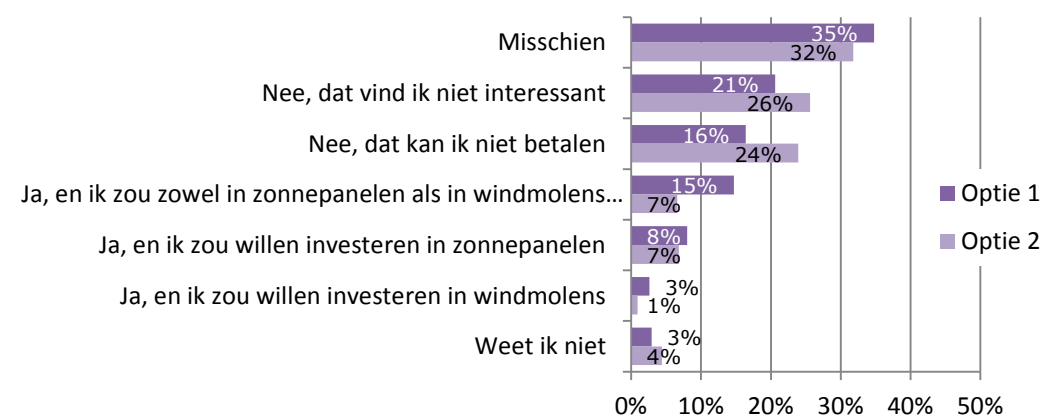
Niet iedereen heeft de mogelijkheid om op of bij de eigen woning duurzame energie op te wekken. Er zijn in Nederland steeds meer voorbeelden van mensen die investeren in duurzame energiesystemen op een andere locatie. Om te kunnen profiteren van zonnepanelen op het dakvlak van anderen, is het noodzakelijk lid te worden van een zogenaamde coöperatie, zoals eerder genoemd. De huidige belastingregelgeving kent alleen voordelen toe aan dergelijke collectieve verenigingen. Om een beeld te krijgen van het draagvlak voor deelname aan een wind- of zonneproject, hebben de respondenten een tweetal voorbeelden gekregen van investeringen in duurzame energie (zie kader hiernaast).

Een derde van de respondenten zou misschien wel een investering overwegen in de genoemde opties. Een kwart zou wel willen investeren in optie 1, waarbij de voorkeur uitgaat naar een investering in zowel zonnepanelen als windmolens. In het tweede voorbeeld is 14 procent geïnteresseerd. Het aandeel respondenten dat niet wil investeren is bij optie 2 (50%) groter dan bij optie 1 (37%). Vooral de grote investering lijkt hier de grootste drempel te zijn.

Met name respondenten met een koopwoning zouden een investering in een of beide voorbeelden overwegen. Het niet kunnen betalen is vooral onder huurders en lager opgeleiden reden om geen investering te overwegen.

Figuur 5

Zou u serieus overwegen een investering te doen in duurzame energie zoals beschreven? (n=519)

Optie 1

U kunt deelnemen aan een wind- of zonneproject, waarvoor subsidie is verkregen van het Rijk. U koopt een obligatie, deze heeft een rendement (rente) van 5%. Dat is meer dan de rente op de spaarrekening. Dat betekent dat bij een obligatie van € 1.000,- er een jaarlijkse opbrengst is van € 50,-. De obligatie heeft een bepaalde looptijd (bijvoorbeeld 15 jaar). Na deze looptijd krijgt u uw inleggeld terug en heeft u jaarlijks € 50,- ontvangen.

Dit is een beleggingswijze zonder veel risico. U investeert wel in de opwekking van groene energie, maar uw eigen energiegebruik wijzigt niet (wordt hierdoor niet duurzamer).

Optie 2

U kunt deelnemen aan een wind- of zonneproject, waarvoor geen subsidie is verkregen van het Rijk. In dat geval profiteert u echter van de postcoderoos, ofwel: u neemt deel in een project binnen een postcodegebied dat grenst aan uw postcode. U koopt een hoeveelheid zonnepanelen in het project die ongeveer gelijk staat aan uw energiegebruik. Een gemiddeld huishouden verbruikt ongeveer 4.000 kWh per jaar. Uitgaande van een gunstig op de zon gelegen dak betaalt u voor deze panelen ongeveer € 9.000,-.

Een dergelijk project dient door een coöperatie opgezet te worden om te kunnen profiteren van het belastingvoordeel op de energierekening. U dient dus lid te worden van de coöperatie. Indien u 4.000 kWh via deze panelen produceert, dan krijgt u een korting op uw energieprijzen van ongeveer € 480,- per jaar. Er is hier ook sprake van een rendement van ongeveer 5%, maar u produceert wel uw eigen groene stroom.

INVESTEREN DUURZAME ENERGIE

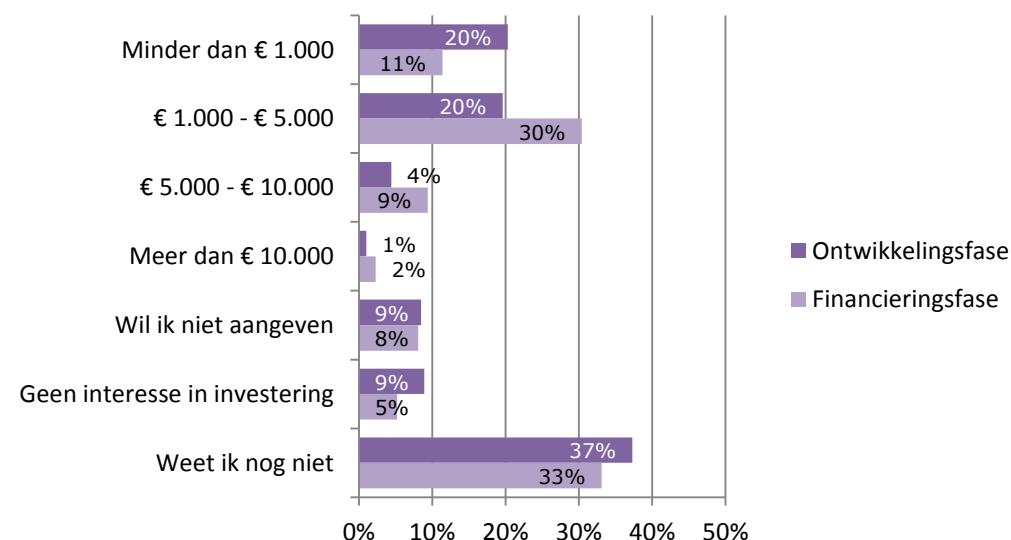
Investeringsbereidheid hoger bij lager risico

Indien men wil investeren in duurzame energie, zijn er twee mogelijkheden. Investeren aan het begin van de ontwikkelingsfase, waarbij men zelf kan meedenken en meedoen. Het risico is hoger omdat het project nog in ontwikkeling is, de opbrengst kan ook hoger zijn. Een tweede optie is investeren in een later stadium als er meer duidelijkheid is over de daadwerkelijke realisatie van het project. In dat geval is het risico lager en het rendement (opbrengst) ook. Respondenten die eerder aangaven wellicht een investering in duurzame energie te overwegen, is gevraagd wat zij mogelijk zouden willen en kunnen investeren in zowel de ontwikkelingsfase als in een project in de financieringsfase.

In de ontwikkelfase geeft 45 procent aan wel iets te willen investeren, waarvan het grootste deel maximaal € 5.000. In projecten in de financieringsfase zou 53 procent wel willen investeren, men is in deze fase bereid een hogere investering te doen dan in de ontwikkelingsfase.

Figuur 6

Wat zou u mogelijk willen en kunnen investeren in beide fasen? (n=349)

Verschillen tussen diverse onderzoeksgroepen

- Het aandeel huurders dat in de ontwikkelingsfase minder dan € 1.000 wil investeren is met 38% groter dan onder kopers (19%). Kopers geven in deze fase vaker aan € 1.000 tot € 5.000 te willen investeren (21%) dan huurders (6%).
- Onder mannen is het aandeel dat wil investeren groter (55% in de ontwikkelingsfase, 61% in financieringsfase) dan onder vrouwen (resp. 36% en 46%).
- Respondenten jonger dan 45 jaar zijn het meest geneigd tot investering in een project, 57% geeft aan in de ontwikkelingsfase te willen investeren, in de financieringsfase is dat 68%. Onder 60-plussers is de investeringsbereidheid het laagst, met respectievelijk 39% en 43%.

Respondenten over investeren in duurzame energie:

- "Het is nog te duur voor mij. Ik hoop dat het goedkoper zal worden. De subsidie komt altijd terecht bij rijke mensen en zelden bij arme mensen. Als je € 9.000 investeert kom je in aanmerking voor btw teruggave voor zonnepanelen en dat geld heb ik niet."
- "Goed initiatief! Ik zou zelf best zonnepanelen willen maar mijn huis staat verkeerd en het is ook maar een huurwoning. Het zou interessant zijn als Woonpalet huurders ook de mogelijkheid geeft om zonnepanelen op hun dak te plaatsen (bij woningen die goed staan) waarbij misschien Woonpalet zou kunnen helpen met een soort financiering hiervan."
- "Ik vind het een heel goed initiatief, maar omdat ik op mijn woonhuis zelf al 20 zonnepanelen heb ben ik niet geïnteresseerd in verder investeringen op dat gebied."
- "Wij kregen idd een aanbieding van Woonpalet om te participeren in de zonnepanelen, maar omdat het een huurwoning is en onze leeftijd 80+ wordt dat lastiger. Wel zijn we onlangs overgestapt naar Greenchoice en hebben we natuurlijk stadsverwarming via de boer!"

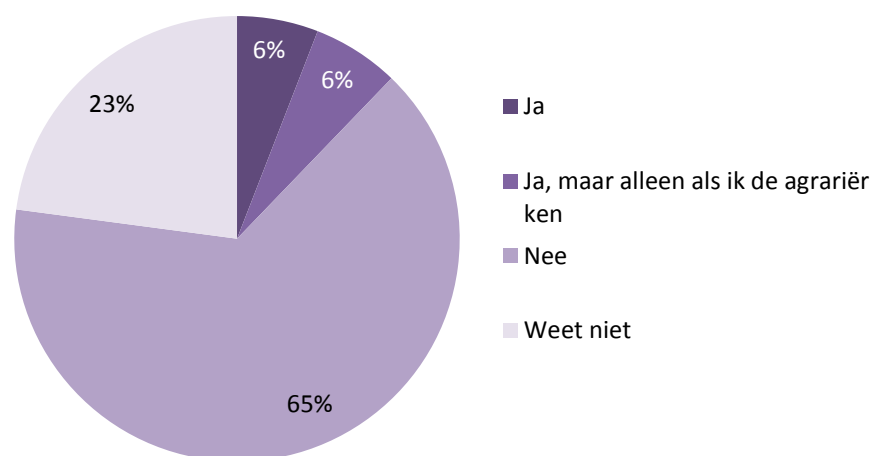
GROENE STROOM VAN DE BOER

1 op de 8 bereid meer te betalen voor groene stroom van lokale agrariër

Het afnemen van duurzame energie kan op verschillende manieren. Eerder werd al het lid worden van een energie coöperatie genoemd, en het plaatsen van zonnepanelen op de eigen woning. Daarnaast bieden diverse energieleveranciers groene stroom aan. Het is ook mogelijk om groene stroom af te nemen van een lokale producent. Zo zijn er agrariërs die windmolens beheren op eigen terrein, en die de opgewekte groene stroom van deze molens aanbieden aan particulieren. Op jaarbasis zou dit ongeveer € 100 meer kosten. Twaalf procent van de respondenten zou overstappen op groene stroom van een lokale agrariër, de helft van deze groep geeft aan wel de agrariër te willen kennen. Twee derde geeft aan geen interesse te hebben om op deze wijze groene stroom af te nemen, een kwart weet niet of zij dit zouden doen.

Figuur 7

Zou u overstappen op groene stroom van een lokale agrariër? (n=519)

Verschillen tussen diverse onderzoeksgroepen

- De groep mannen die aangeeft geen gebruik te willen maken van groene stroom via een lokale agrariër (74%) is groter dan het aandeel vrouwen dat hier geen interesse in heeft (56%).
- Onder respondenten onder de 45 jaar is de interesse in deze vorm van groene stroom het grootst (17%).

Respondenten over groene stroom van de boer:

- "Via mijn energieleverancier 'vandebron' komt mijn elektriciteit al van een agrariër in Zeewolde. Andere inkoopcombinaties zijn voor mij niet zo interessant."
- "Door de zonnepanelen op mijn dak lever ik al mijn eigen groene stroom."
- "Volgens 'de verhalen', is de opbrengst van windenergie voor agrariërs zeer lucratief. Als dat zo is, zou ik me kunnen voorstellen dat daar minder subsidie voor wordt verleend."
- "Jammer is dat boeren voor een appel en ei hun grond beschikbaar moeten stellen. De Rijksdienst ontvangt een hogere vergoeding voor de grond dan de boeren. De overheid/gemeente komt hierdoor onbetrouwbaar over. Mijn broer voelt zich gedwongen door dit plan. Er wordt tegen hem gezegd als je niet mee doet dan zetten we de windmolen in de berm. Dan heeft hij er evenveel last van maar ontvangt minder vergoeding (...)."

ACHTERGRONDGEGEVENEN RESPONDENTEN

Geslacht		%
Man	264	51%
Vrouw	255	49%

Leeftijd		%
18 – 44 jaar	109	21%
45 - 59 jaar	297	57%
60 jaar en ouder	113	22%

Woning		%
Huurwoning	69	13%
Koopwoning	450	87%

Opleidingsniveau		%
Geen/basisonderwijs	0	0%
LBO/VBO/VMBO/MBO1	14	3%
MAVO/MULO/VMBO/VSO	37	7%
MBO2,3,4, MBO oude structuur	129	25%
HAVO/VWO, propedeuse	56	11%
HBO	196	38%
WO	75	14%
Weet niet/geen antwoord	13	3%

